

Ne Natu? Bolje je dvakrat premisliti

Članstvo Slovenije v Natu je znova na temi – s to pomembno razliko, da o smiselnosti članstva tokrat dvomijo Slovenci sami, to pa je tudi Washington spodbudilo k razmišljaju, ali naj Slovenijo sploh povabi v to vojaško organizacijo. Javnomenenska raziskava, ki jo je objavil Center za raziskave javnega mnenja pri Fakulteti za družbene vede, je pokazala, da le 48 odstotkov Slovencev podpira vstop Slovenije v Natu, 36,8 odstotka jih temu nasprotuje, približno 15 odstotkov pa jih je neodločenih. Skrb zbujoči so tudi odzivi slovenske intelektualne elite in množičnih občil. Razumljivo je, da dogajanje v Sloveniji Američane bega, kajti zaveznički omahuje glede svoje strateške pripadnosti in pripadnosti nasploh, ni kaj prida zaveznički.

Nedavna raziskava o Češki je pokazala, da je ta država zaradi mlačne podpore prebivalcev nezanesljiva članica zavezništva oziroma le breme za proračun. Washington seveda noče ponoviti enake napake s Slovenijo.

Višji strokovni sodelavci na Centru za strateške in mednarodne študije v Washingtonu

in član Clintonove izvedenske skupine za varnostna vprašanja Anthony Blinken sodi, da se bodo ZDA v 21. stoletju vse bolj opirale na države, ki bodo Ameriko pripravljene podprtati. Potem je tu še člen št. 5: če bi Slovenijo sprejeli v Natu, bi se Američani s podpisom zavezali, da bodo branili našo državo pred napadi zunanjega sovražnika. Očitna neodločenost Slovenije pa Američanom jasno kaže, da Slovenija še ni pripravljena z orožjem braniti ZDA po morebitnem napadu. Logično je, da se Washington sprašuje, ali je sploh smiseln podpreti slovensko članstvo v Natu?

Si Slovenija more privoščiti, da ni članica severnoatlantskega zavezništva? Septembrski teroristični napadi nas opominjajo, da zaradi mednarodnega terorizma, mednarodnih zločinskih združb in razširjenosti orožja za množično uničevanje niso ranljive ne le Združene države, temveč celotna mednarodna skupnost s Slovenijo vred. Upoštevaje asimetričnost in transnacionalni značaj teh groženj, bosta za uspešen spopad z njimi pomembni tako vojaška pripravljenost kakor diplomatska dejavnost na me-

dnarodnem prizorišču. Generalni sekretar Nata lord George Robertson poudarja, da »besedi sodelovanje in partnerstvo danes ne sodita v besednjak idealistov, temveč realistov, ker sta edina možnost«. Izolacionistična naravnost ni v skladu s trenutnim dogajanjem na področju mednarodne varnosti, da ne omenjam proračunskih izdatkov, ki si jih načagojajo na pleča samotarji. Joseph Nye v povezavi z varnostnim položajem v 21. stoletju omenja paradoks Združenih držav in njihove moći:

kar zadeva tradicionalna merila, kakršna so, denimo, vojaška opremljenost in gospodarska moč, doslej še nobena država ni bila tako vplivna – pa vendar nobena velesila doslej še ni bila tako odvisna od dejavnega

sodelovanja z drugimi, ker ji le to zagotavlja zmago v boju proti sovražnikom in pri zastopanju svojih interesov. Velesila ima seveda drugačne zahteve pri nacionalni varnosti kar manjše države, vsekakor

pa bi bilo naino misliti, da lahko manjša država sama doseže tisto, kar celo velesili uspe šele v navezi z državami partnericami, je prepričan Nye. Zavezništvo nedvomno krepi nacionalno varnost, ne glede na to, kako nepomembne se zdijo grožnje sovražnih držav. Poleg tega članstvo v zavezništvu

omogoča državi izražati svoje mnenje v razpravi o globalni varnosti. Z vstopom v Natu bi Slovenija mogla neposredno sodelovati pri odločjanju o zadevah, ki se tičejo tudi njene varnosti. Zagotovo drži, da bo

teža Slovenije v severnoatlantskem zavezništvu zanemarljiva, če pa bi naša država ostala zunaj Nata, bi se s tem poslovila od vsakršne, še tako zanemarljive vloge pri odločjanju.

Ali je še kakšna druga možnost razen članstva v Natu? Pakt za stabilnost v JV Evropi je komajda omembe vredna opcija, saj se ne more pohvaliti z vojaškimi zmogljivostmi in prepoznavno strategijo, povrh pa – in to je najpomembnejše – mu je javnost še manj naklonjena kakor severnoatlantskemu zavezništvu. Tudi skupna evropska varnostna in obrambna politika (ESDP) se le počasi razvija v funkcionalno vojaško organizacijo. Po napovedih evropskih obrambnih ministrov bodo začetek delovanja razglasili na praškem srečanju letos jeseni, vendar še ni jasno, ali bo ESDP igrala vidno vlogo. Članice EU so trenutno v fazi dogovarjanja glede proračunskih izdatkov in oblikovanja skupne zunanjepolitične strategije, zato je ESDP za zdaj še slabo nadomestilo za Natu, poleg tega pa je pogoj za članstvo vstop v EU.

Pomembni vidik te razprave je dejstvo, da se Nato in skupna evropska varnostna in

Borut Grgić

raziskovalec na oddelku za Vzhodno Evropo na Centru za strateške in mednarodne študije v Washingtonu